

**Okruhy otázek k atestační zkoušce specializačního vzdělávání
v oboru všeobecná sestra - Ošetrovatelská péče v psychiatrii**

**s označením specialisty
Sestra pro péči v psychiatrii**

I. Úvod do ošetrovatelské péče v psychiatrii

1. Duševní zdraví.

Definice zdraví, podpora duševního zdraví a prevence duševních onemocnění. Zakotvení významu péče o duševní zdraví v mezinárodních dokumentech (Zdraví 2020). Aktuální koncepce péče o duševní zdraví v ČR (např. Strategie reformy péče o duševní zdraví, Národní akční plán aj.).

2. Organizace psychiatrické péče v ČR.

Struktura a financování služeb. Prolínání zdravotních a sociálních služeb. Silné a slabé stránky stávajícího systému. Pohyb pacienta v systému služeb. Svépomocná sdružení v psychiatrii. Role uživatelů v systému služeb.

3. Odbornost psychiatrické sestry.

Specifická role psychiatrické sestry v systému služeb. Kompetence psychiatrických sester a jejich přínos v rámci multidisciplinárního týmu. Výkony hrazené systémem veřejného zdravotního pojištění.

4. Právní otázky v psychiatrickém ošetrovatelství.

Legislativa vztahující se k psychiatrické péči a k profesi psychiatrické sestry. Mezinárodní úmluvy - Úmluva o právech zdravotně postižených osob, Úmluva o biomedicíně.

5. Problematika lidských práv v psychiatrické péči.

Zásahy do osobní svobody, informovaný souhlas, hospitalizace a léčba bez souhlasu pacienta, omezování svéprávnosti. Nástroje na hodnocení dodržování práv pacientů (WHO Quality right toolkit) a existující kontrolní mechanismy.

6. Etické otázky v psychiatrickém ošetrovatelství.

Základní etické principy a jejich aplikace v péči o duševní zdraví. Etické problémy v psychiatrii. Stigma.

7. Základní principy přístupu k duševně nemocným.

Význam vztahu v péči o duševně nemocné. Multidisciplinární spolupráce. Specifické dovednosti psychiatrické sestry v rámci multidisciplinárního týmu. Recovery – definice, principy.

8. Přístup k nespolupracujícím pacientům.

Způsoby deeskalace. Zásady používání omezujících opatření.

9. Hodnocení celkového stavu pacienta.

Získávání komplexní ošetrovatelské/rehabilitační anamnézy, zhodnocení psychického stavu, pozorování, využívání hodnotících škál (např. Global Assessment of Functioning - GAF, Health of the Nations Outcome Scales - HONOS, riziko suicidálního jednání, úroveň adherence aj.).

10. Léčebné metody v psychiatrii.

Hlavní druhy psychofarmak, hodnocení účinku léčivých přípravků, rozpoznání nežádoucích reakcí po aplikaci psychofarmak. Rizika při podávání psychofarmak, specifika podávání léků. Jiné druhy biologické léčby. Psychoterapie. Resocializace.

11. Management a prevence rizik při poskytování psychiatrické péče.

Hodnocení rizik při poskytování péče v rámci nemocnice i v komunitních službách. Vytváření bezpečného prostředí, způsoby observace.

II. Psychosociální dovednosti, Komunitní péče

1. Komunikační dovednosti.

Druhy rozhovorů (podpůrný, motivační, aj.), nedirektivní přístup, způsoby vedení rozhovoru, specifika komunikace s ohledem na psychiatrickou diagnózu, asertivní metody, chyby v komunikaci.

2. Terapeutický vztah a jeho význam v procesu uzdravení (zotavení).

Vysvětlíte pojem vztah v psychoterapii. Přenos a protipřenos, působení těchto jevů v psychoterapeutickém procesu. Jaké chování ze strany terapeuta podporuje rozvoj terapeutického vztahu?

3. Skupinová psychoterapie.

Indikace pro účast ve skupině. Způsoby organizace skupin. Druhy terapeutických skupin dle zaměření (dlouhodobé skupiny, AT, trauma apod.). Fáze vývoje skupiny. Vysvětlíte pojem skupinová dynamika. Mechanismy působící v terapeutické skupině. Korekční zkušenost ve skupině.

4. Psychoterapie jako metoda léčby.

Základní psychoterapeutické směry. Psychoanalytická psychoterapie. Dynamická psychoterapie. Kognitivně behaviorální terapie. Formy a metody psychoterapie. Podpůrná psychoterapie. Psychoterapeutický přístup v práci sestry. Vzdělávání sester v psychoterapeutických metodách. Kompetence sestry v této oblasti.

5. Krizová intervence.

Principy a postupy krizové intervence. Druhy krizové intervence (přímá, linky důvěry, on-line). Systém krizových služeb v ČR.

6. Relaxační techniky.

Působení relaxace na organismus. Zařazení relaxace do systému léčby (Autogenní trénink, Jacobsonova relaxace). Kontraindikace. Příprava na vedení relaxace.

7. Profesní rozvoj a psychohygiena.

Oblasti psychické zátěže v práci sestry. Syndrom vyhoření – riziko vzniku, fáze. Prevence vyhoření – co lze udělat pro sebe, co je vhodné zajistit v rámci pracoviště.

8. Supervize.

Vysvětlení metody v práci sestry. Postup při zavádění supervize na pracovišti. Povinnosti supervizora a supervidovaných. Etické principy supervize.

9. Komunitní péče.

Definice, filozofie zotavení, principy práce v komunitě. Výhody a limity komunitní péče.

10. Case management.

Definice, základní modely case managementu, asertivní komunitní léčba.

11. Týmová a multidisciplinární práce.

Definice, dynamika, charakteristiky a složení multidisciplinárního týmu, specifika rolí v týmu, zacházení s informacemi.

12. Psychiatrická rehabilitace.

Definice, principy, hodnoty, metody. Proces psychiatrické rehabilitace. Mapování potřeb, využití hodnotících nástrojů, práce s rehabilitačním plánem, podpora silných stránek. Krizová intervence v terénu, protikrizový plán. Psychoedukace, podpora spolupráce v léčbě.

13. Práce s rodinou.

Vztah mezi duševním onemocněním a rodinným systémem. Možnosti spolupráce s rodinou, edukace, svépomocné aktivity.

14. Služby v komunitě pro klienty s duševním onemocněním.

Charakteristika forem komunitních služeb (ambulantní, terénní, pobytové), charakteristika služeb podle zaměření (bydlení, práce, volný čas, vztahy), přehled o dostupnosti služeb ve vlastním regionu.

III. Specializovaná ošetrovatelská péče v psychiatrii

1. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s psychotickými projevy.

Psychotická onemocnění, klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Časné varovné příznaky. Specifika přístupu a komunikace, práce s včasnými varovnými příznaky, krizový plán. Léčebné a terapeutické možnosti. Specifika při podávání léčiv, práce s adherencí, depotní léčiva. Pozitivní a negativní účinky antipsychotické léčby. Péče o somatický stav. Edukace pacienta a jeho blízkých. Systém služeb pro pacienty s psychotickým onemocněním.

2. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s manickými projevy.

Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Specifika přístupu a zásady komunikace, dodržování hranic, rozpoznávání varovných příznaků onemocnění, krizový plán. Léčebné a terapeutické možnosti. Thymoprofylaxe. Specifika při podávání léčiv. Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí v závislosti na aktuálním stavu pacienta (rizika spojená s akutním průběhem onemocnění). Priority ošetrovatelské péče. Edukace pacienta a jeho blízkých, zajištění podpory okolí a rodiny.

3. Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienta s rizikem sebevražedného jednání.

Vyhodnocování rizika, ošetrovatelské intervence, způsoby observace, zajištění bezpečného prostředí. Používání hodnotících škál.

4. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s depresivními projevy.

Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Specifika přístupu a zásady komunikace, rozpoznávání varovných příznaků onemocnění, krizový plán. Léčebné a terapeutické možnosti. Thymoprofylaxe. Specifika při podávání léčiv. Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí v závislosti na aktuálním stavu pacienta (rizika spojená s akutním průběhem onemocnění). Edukace pacienta a jeho blízkých, zajištění podpory okolí a rodiny.

5. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům zažívajícím strach a úzkost.

Neurotické poruchy, stresové a somatoformní poruchy. Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Specifika přístupu a komunikace. Léčebné a terapeutické možnosti. Specifika při podávání léčiv. Psychické, somatické a sociální projevy úzkosti a strachu. Nefarmakologické přístupy ke snížení úzkosti. Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí.

6. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s organickým onemocněním.

Organické duševní poruchy. Příčiny organických poruch. Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Léčebné a terapeutické možnosti. Specifika při podávání léčiv. Příčiny a průběh deliria. Výskyt duševních onemocnění u lidí starších 65 let. Specifika přístupu a zásady komunikace k pacientům s kognitivním deficitem a demencí, hodnocení míry poškození kognitivních funkcí za využití hodnotících škál. Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí.

7. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům se závislostí.

Duševní poruchy a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek. Modely vzniku závislosti. Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Projevy chování a jednání při zneužívání psychoaktivních látek. Komorbidita. Relaps a jeho prevence. Duální diagnózy. Léčebné a terapeutické možnosti. Specifika při podávání léčiv. Specifika přístupu a zásady komunikace k pacientům zneužívajícím psychoaktivní látky. Prevence rizik, hodnocení závislosti, hodnocení míry abstinčních příznaků. Systém adiktologických služeb v ČR.

8. Specializovaná ošetrovatelská péče v dětské a dorostové psychiatrii.

Přehled duševních nemocí v dětském věku, diagnostika, léčba, prognóza. Organizace a koncepce pedopsychiatrické péče v ČR, síť služeb a jejich provázanost. Právní problematika při poskytování péče v dětské a dorostové psychiatrii. Specifické komunikační dovednosti a přístup sestry pracující v oblasti dětské a dorostové psychiatrie, specifika rozhovoru s dítětem, adolescentem a rodinou.

9. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s poruchou osobnosti a chování u dospělých.

Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Etiologie poruch osobnosti. Temperament a charakter. Léčebné a terapeutické možnosti. Specifika přístupu a zásady komunikace k pacientům s poruchami osobnosti, rizikové chování (sebepoškozování, manipulace, verbální agrese...). Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí. Zátěž personálu při práci s pacienty s poruchami osobnosti.

10. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s vrozenými poruchami intelektu.

Klasifikace poruch intelektu. Klinický obraz, diagnostika, výskyt, průběh, prognóza. Léčebné a terapeutické možnosti. Výskyt duševních onemocnění u lidí s vrozenými poruchami intelektu. Specifika přístupu a komunikace k pacientům s mentální retardací, zásady komunikace, hodnotící testy. Sexuální problematika. Možnosti prevence problematického chování, specifika deeskalace, tvorba deeskalačních plánů. Edukace, podpora rodičů a blízkých. Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí.

11. Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty se sexuální poruchou.

Klasifikace, klinický obraz, etiologie, výskyt. Biologické a psychoterapeutické metody ovlivnění poruch. Etické aspekty. Sexualita jako jedna ze základních potřeb nemocných. Sexuální poruchy u psychiatrických pacientů. Individuální přístup, respekt k odlišnostem. Podpora adekvátního sexuálního chování (preferenze nevhodných forem sexuálního uspokojení).

12. Specializovaná ošetrovatelská péče a přístup k pacientům s poruchou příjmu potravy.

Klasifikace, klinický obraz, etiologie, prognóza, principy léčby a následků poruch příjmu potravy. Komorbidita. Terapeutický režim. Specifika přístupu a komunikace. Základní podmínky léčby (motivace, spolupráce). Motivační intervence sestry. Jídelní režim a stolování. Stanovení ošetrovatelských problémů a plánu ošetrovatelské péče včetně intervencí. Edukace, práce s rodinou a blízkými osobami.